

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО
БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»

Олег КИРИЧЕНКО

_____ 2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь **бакалавр**

(назва ступеня вищої освіти – бакалавр або магістр)

Спеціальність **241 ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА**

(шифр і назва)

Освітня програма **«ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»**

(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)

Наказ № 39-02 від 1.06.2022 р.

Статус навчальної дисципліни **обов'язкова**

(обов'язкова або вибіркова)

Мова навчання: **українська**

Дніпро – 2023

Назва навчальної дисципліни «Економічна теорія» // Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія». – Дніпро : ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. ____с.

РОЗРОБНИК(-И): Лисенко О. В., доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, кандидат економічних наук.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри ТГРБ. Протокол № 9 від 17.05.2023 р.

Схвалено Вченою радою університету, рекомендовано для використання в освітньому процесі протягом 5 років, протокол № від 2023
(до 5 років)

Метою вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» є набуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань в сфері економічних відносин, як форми суспільного виробництва, та економічного життя людського суспільства, вивчення проблем раціонального та ефективного використання обмежених ресурсів для задоволення потреб суспільства, методів пізнання та етапів виникнення економічної теорії, законів і принципів функціонування ринкової економіки, процесів відтворення, економічного зростання та державного регулювання економіки.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни знання з дисциплін: «філософія», «економіка підприємства».

В результаті засвоєння майбутніми фахівцями навчальної дисципліни «Економічна теорія», формуються наступні компетентності:

ЗК1. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК13. Здатність здійснювати комунікаційну діяльність, логічно вірно, аргументовано доводити власну думку та відстоювати власну позицію.

СК1. Розуміння предметної області і специфіки професійної діяльності.

СК4. Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії.

СК10. Здатність працювати з технічною, економічною, технологічною та іншою документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом готельного та ресторанного бізнесу.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук.

ПРН 3. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 8. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами готельних та ресторанних послуг.

ПРН 11. Застосовувати сучасні інформаційні технології для організації роботи закладів готельного та ресторанного господарства.

ПРН 17. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань при організації ефективних комунікацій зі споживачами та суб'єктами готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 18. Презентувати власні проекти і розробки, аргументувати свої пропозиції щодо розвитку бізнесу.

ПРН 22. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 24. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 25. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності.

Обсяг навчальної дисципліни: Додатки 1.1, 1.2. *(оновлюється щорічно).*

Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Вступ до економічної теорії: предмет, структура і методологія

Економіка як специфічна сфера людської діяльності і об'єкт наукового пізнання. Предмет і значення економічної теорії. Економічна теорія – фундаментальна економічна наука, що вивчає загальні закономірності господарського життя. Спеціалізація економічної теорії: мікроекономіка, макроекономіка та світова економіка. Матеріальне виробництво – основа життя суспільства. Головні методологічні підходи до вивчення економічних явищ і процесів. Предмет, функції і методи пізнання економічних явищ. Методи економічної теорії, їх характеристика. Методи дослідження економічних явищ і процесів. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Роль економіки для окремої людини та у житті суспільства. Економічний прогрес, сутність і критерії. Розвиток сутнісних сил людини – вирішальний фактор соціально-економічного прогресу. Методи економічної теорії: діалектики, наукової абстракції, аналізу та синтезу, індукції і дедукції, історичного та логічного, якісного та кількісного аналізу, екстраполяції. Системний і структурно-функціональний методи дослідження. Економіко-математичне та статистичне моделювання.

ТЕМА 2. Еволюція економічного мислення

Зародження економічних ідей та основні етапи розвитку економічної теорії. Формування економічної теорії як науки. Первісна економічна думка та її представники. Меркантилізм. Фізіократи. Розвиток класичної політичної економіки. Класична школа. марксистські та маржиналістські теоретичні економічні концепції. Неокласичний етап розвитку економічної думки. Основні

положення кейнсіанської теорії економічного розвитку. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні. Зміст інституційно-соціологічної концепції створення економічної системи. Особливості економічних переконань в традиційних суспільствах (відношення до власності, праці, багатства, грошей, позикового відсотка).

ТЕМА 3. Економічна політика та економічні системи

Основні функції економічної теорії, їх характеристика. Поняття та сутність економічної політики. Сутність взаємозв'язку економічної політики, господарської практики і науки. Теоретична, емпірична, методологічна та практична функції економічної теорії. Роль критичної і прогностичної функцій у дослідженні економічних процесів і явищ. Економічна система, її структурні елементи. Типи і еволюція економічних систем. Основні структурні елементи економічної системи. Критерії класифікації економічних систем з огляду на марксизм, маржиналізм та сучасну економічну науку. Капіталістичне товарне господарство. Еволюції товарного господарства. Достоїнства ринкового механізму (гнучкість, ефективність і ін.), його межі і недоліки. Особливості ринкової економіки та принципи відносин між її суб'єктами. Планове господарство: механізм взаємодії виробників і споживачів в умовах державної власності. Об'єктивні основи планової економіки, її недоліки (відсутність стимулів, інформаційні витрати, дефіцитність і ін.). Характеристика змішаних економічних систем. Сучасні моделі економіки: вільний ринок, регульована ринкова економіка, змішана економіка, соціальне ринкове господарство. Специфіка підходу до вирішення основних економічних проблем в різних економічних системах.

ТЕМА 4. Економічні потреби: значення та класифікація

Сутність потреб у економічній діяльності, їх класифікація. Економічні потреби суспільства, їх структура. Ієрархія потреб А. Маслоу, шляхи задоволення і реалізації потреб. Сутність дилеми безмежності потреб та обмеженості ресурсів. Класифікаційні ознаки потреб. Закон зростання потреб та основні фактори, що впливають на їх зростання. Характеристика споживчих благ, критерії їх класифікації. Поняття «економічні потреби», їх групи. Шляхи задоволення та реалізації потреб різних рівнів.

ТЕМА 5. Роль виробництва у соціально-економічній системі

Суспільне виробництво та його елементи. Теорія виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Процес праці та його складові елементи. Праця. Предмети праці. Засоби праці. Економічні складові процесу виробництва. Поняття, види, типи та форми відтворення. Структура суспільного виробництва суспільного продукту. Характеристика стадій суспільного відтворення. Основні типи суспільного відтворення. Характеристика видів засобів виробництва відповідно до їх походження.

ТЕМА 6. Економічний зміст ресурсів та факторів виробництва

Економічні ресурси, їх класифікація. Види і структуру економічних ресурсів та основні види доходів від використання ресурсів виробництва. Альтернативна вартість та характеристика кривої виробничих можливостей. Поняття виробничої функції. Фактори виробництва та їх використання. Особливості формування попиту і пропозиції на ринку факторів виробництва. Фактор «праця» і заробітна плата як його ціна. «Капітал» як фактор виробництва. Ціна капіталу. Основний і оборотний капітал. Моральне і фізичне зношення капіталу. Амортизація. Кругообіг і обіг капіталу, його функціональні форми. Ринок землі. Ринок природних ресурсів. Фактор земля в широкому і вузькому розумінні. Природні умови. Природні ресурси, їх класифікація. Реальні та потенційні, поновлювані та не поновлювані ресурси. Межі виробничих можливостей суспільства і закон зростаючих альтернативних витрат.

ТЕМА 7. Механізм функціонування ринку: загальні основи теорії попиту і пропозиції

Сутність і основні фактори ринку. Обмін в системі суспільного розподілу праці. Ринок як розвинена система відносин товарно-грошового обміну. Види ринків. Функції ринку. Основні елементи ринку: товар, ціна, попит і пропозиція. Ринковий попит і потреби. Закон попиту і пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції. Рівноважна ціна і рівноважний обсяг. Товар як економічна категорія. Споживна вартість і вартість товару. Ціна як ринкова форма вартості, її грошовий вираз. Товар і його властивості. Відмінність товару від продукту. Властивості товару: споживна вартість, мінова вартість. Цінність товару: альтернативні теорії. Корисність товару, її вимір. Закон спадної корисності. Величина вартості товару та фактори, що на неї впливають. Індивідуальна та суспільна вартість. Закон вартості, його зміст і функції. Поняття товарів-субститутів і товарів-комплементів. Механізми ринку. Конкуренція як форма реалізації економічних відносин. Механізм «невидимої руки». Державне регулювання. Кругообіг ресурсів продуктів і доходів як віддзеркалення умов координації господарської діяльності. Основні типи ринків. Гідність та недоліки ринкової системи.

ТЕМА 8. Конкуренція в ринковій системі: види та роль у розвитку економіки

Особливості ринку довершеної конкуренції. Механізм досягнення рівноваги в умовах довершеної конкуренції. Ефект масштабу. Порівняння граничних витрат і граничних доходів як спосіб пошуку оптимального обсягу виробництва. Крива пропозиції і ринкова рівновага в конкурентній галузі. Довершена конкуренція і ефективність економіки.

Ринки недосконалої конкуренції. Причини переходу від вільної конкуренції до монополістичної. Загальні риси недосконалої конкуренції. Універсальний характер правила рівності граничних витрат і граничних

доходів. Три типи ринків недосконалої конкуренції. Позитивні і негативні сторони структур недосконалої конкуренції.

Умови монополістичної конкуренції. Чинники диференціації продукту. Цінова і нецінова конкуренція. Переважання нецінової конкуренції в сучасних умовах.

Особливості олігополістичного ринку. Диференційовані і недиференційовані продукти при олігополії. Механізми координації дій олігополістів: лідерство в цінах; схема «витрати плюс». Проблема ефективності олігополістичного ринку.

Основні риси монополії. Джерела монополічної влади. Ринкова рівновага в умовах монополії. Цінова дискримінації та її різновиди. Інструменти державної антимонопольної політики (антитрестове законодавство; встановлення фіксованих цін).

ТЕМА 9. Грошовий ринок та кредитно-банківська система

Виникнення, функції і властивості грошей. Грошовий ринок, грошова маса та її структура. Грошово-кредитна система, її структура. Сутність і форми кредиту. Джерела, форми, види та функції кредиту. Принципи функціонування кредитних відносин. Поняття, види і функції комерційного банку. Просторовий і тимчасовий перерозподіл грошових ресурсів. Характеристика кредитної системи. Види кредиту. Ефективність грошово-кредитної політики з позицій монетаристів і кейнсіанців. Грошовий обіг, кількісна теорія грошей, класична дихотомія. Ефект Фішера. Рівновага грошового ринку. Кількісна теорія грошей. Попит на гроші. Грошова маса і грошові агрегати. Пропозиція грошей центральним банком. Формула Фішера ($MV = PQ$). Національний банк, його функції і інструменти грошово-кредитної політики. Пропозиція кредитних грошей комерційними банками. Рівноважна ставка відсотка і рівноважна грошова маса. Кредитно-грошова політика держави: сутність, цілі, інструменти, результати. Роль облікових ставок відсотка Центрального Банку. Операції на відкритому ринку. «Грошове правило» М. Фрідмана. Непрямий характер впливу кредитно-грошової політики. Стимулююча і стримуюча кредитно-грошова політика.

ТЕМА 10. Фінанси в системі економічних відносин

Сутність і функції фінансів. Фінансова система держави, її особливості і структура. Відмінні особливості категорії «гроші» і «фінанси». Ознаки та функції фінансів. Характеристика основних видів фінансових систем. Ланки державної фінансової системи. Взаємозв'язок фінансової системи із структурою державної влади. Загальна схема фінансового устрою в Україні. Державні і муніципальні фінанси. Централізовані і децентралізовані фінанси. Обґрунтування державного втручання в економіку.

ТЕМА 11. Бюджетно-податкова економічна система держави

Державний бюджет, його сутність і значення. Бюджет і його функціональна роль в регулюванні економіки. Проблема накопичення

бюджетних ресурсів і бюджетні витрати: дефіцит, профіцит, збалансованість. Державний бюджет, його дефіцит і профіцит, пропорційний податок, прямі і непрямі податки, чисті податки. Види бюджетного устрою. Інструментарій бюджетний-податкової політики. Мультиплікатори державних закупівель, чистих податків і збалансованого бюджету. Формування цільових державних фондів. Сутність, класифікація та функції податків. Особливості фіскальної політики в теорії економіки пропозиції: крива Лаффера. Податки: економічний зміст, цілі, функції, види. Бюджетно-податкова політика держави: цілі, основні напрями, інструменти. Види бюджетно-податкової політики: стимулююча і стримуюча, дискреційна і недискреційна (автоматична). Бюджетно-податкова політика і розподіл доходів. Бюджетний дефіцит. Методи фінансування дефіциту бюджету. Державний борг. Способи регулювання державного боргу.

ТЕМА 12. Інфляція і антиінфляційна політика держави

Поняття і чинники інфляції. Фактори, що обумовлюють виникнення інфляції. Грошові і не грошові фактори, що впливають на інфляційні процеси. Види інфляція та її вплив на економіку країни. Розрахунок показників вимірювання інфляції. Сутність метода вимірювання інфляції «правило величини 70». Характеристика механізму антиінфляційної політики. Короткострокова та довгострокова антиінфляційна політика. Правила та формула розрахунку індексу інфляції.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмій та інших компетенцій за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни «Економічна теорія» передбачено:

- для денної форми навчання – залік;
- для заочної форми навчання – залік.

Політика курсу, критерії та засоби оцінювання успішності навчання

Політика курсу: обов'язкове відвідування лекційних, семінарських та практичних занять; гідна поведінка в аудиторії; обов'язкове відвідування консультацій

За кредитно-модульною системою викладення навчальної дисципліни «Економічна теорія» застосовуються такі основні види контролю знань:

- поточний контроль – систематично на різних навчальних заняттях впродовж семестру у формах:
  - усне опитування;
  - письмові контрольні експрес-роботи;
  - тестовий контроль;
- підсумковий контроль – у кінці семестру після вивчення навчальної дисципліни у формі заліку.

За рішенням викладача або кафедри *нараховуються заохочувальні бали* за

наступні види робіт:

- за систематичну продуктивну активність під час проведення аудиторних занять;
- за виконання творчих завдань підвищеної складності (конкретне значення визначає викладач);
- за участь у конференціях, олімпіадах, іншій науковій, методичній роботі тощо.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: здобувачі, які пропустили семінарські заняття або лекції, мають можливість відпрацювати заборгованості під час консультацій, що проводяться викладачем, відповідно до графіку консультацій. Для отримання певної кількості балів здобувач має можливість усно відповісти на питання теми, за якою він має заборгованість або виконати індивідуальну роботу, що складається з завдань, визначених викладачем в кожному окремому випадку (в залежності від обсягу заборгованості).

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання *академічної доброчесності* передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Якщо має місце виявлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

Підсумковий контроль проводиться після вивчення теми № 12 у вигляді тестів (теми 1-12).

Підсумкове оцінювання: умови для складання заліку: до заліку допускаються здобувачі вищої освіти, які пройшли оцінювання за усіма формами поточного контролю, передбаченого робочою програмою.

Критерії переведення оцінок за 100-бальною шкалою у національну шкалу та шкалу ЄКТС

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою (екзамен /залік)	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; усі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі.
83–89	Добре	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; усі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимальної .
75–82		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; усі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками .
68–74	Задовільно	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки .
60–67		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані деякі практичні навички роботи; частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального .
35–59	Незадовільно	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1–34		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі ; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Розподіл балів за формою навчання та контролю для навчальної дисципліни

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль ЕКЗАМЕН (Е)	
Аудиторна робота	Самостійна (індивідуальна) робота		
≤ 40	≤ 20		
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ Е ≤ 100			
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль ЕКЗАМЕН (Е)	
Аудиторна робота	Самостійна (індивідуальна) робота		
≤ 20	≤ 40		
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ Е ≤ 100			

Розподіл балів, які отримують студенти за денною формою навчання

Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)												Підсумковий тест. Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100
60													

Умовні позначення: T1 - T12 – теми лекцій; 5; 40; 60; 100 – максимально можлива кількість балів;

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ різноманітних видів навчальної роботи (поточний контроль; письмові роботи; тестування; індивідуально-дослідні завдання; самостійні завдання)

Метод демонстрування результатів навчання	Бал
Письмовий звіт по запитанням, обраним викладачем (2 запитання) щодо завдань для самостійної роботи до семінарського заняття (За кожною темою)	2
Есе по запитанням, обраним викладачем (2 запитання) щодо завдань для самостійної роботи до семінарського заняття. (За кожною темою).	2
Інформативний реферат на запитання, обране Здобувачем самостійно за індивідуальними завданнями до семінарського заняття. (За кожною темою)	1
Разом за тему	5

«Критерії оцінювання аудиторної роботи Здобувачів»

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні предметної області навчальної дисципліни
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні предметної області навчальної дисципліни.
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо ; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Студент не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

Розподіл балів, які отримують студенти за заочною формою навчання

Самостійна робота				Аудиторні заняття								Підсумковий тест. Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
20				20				20					
60													

Умовні позначення: T1 - T12 – теми лекцій; 5; 20; 40; 60; 100 – максимально можлива кількість балів;

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
різноманітних видів навчальної роботи
(поточний контроль; письмові роботи; тестування; індивідуально-дослідні
завдання; самостійні завдання)

Метод демонстрування результатів навчання	Бал
Письмовий звіт по запитанням, обраним викладачем (2 запитання) щодо завдань для самостійної роботи до семінарського заняття (За кожною темою)	3
Інформативний реферат на запитання, обране Здобувачем самостійно за індивідуальними завданнями до семінарського заняття. (За кожною темою)	2
Разом за кожную тему	5

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Internet

Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни
(рекомендовані джерела інформації)

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Конспект лекцій (скорочений).
3. Плани семінарських (практичних) занять.
4. Завдання та тематика контрольних робіт для студентів-заочників.
5. Інструктивно-методичні матеріали до лекційних занять.
6. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських (практичних) занять.
7. Завдання для виконання письмових модульних робіт.
8. Роздатковий матеріал.
9. Екзаменаційні (залікові) білети з дисципліни.

Додаток 2 (оновлюється щорічно та/або в разі необхідності)

Додаток 1.1.
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»

Тетяна АЛФЬОРОВА
2023

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна теорія

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь	бакалавр	Спеціальність	241 «Готельно-ресторанна справа»
	(назва ступеня вищої освіти)		(шифр і назва)

на 2023 / 2024 навчальний рік

Форма навчання ДЕННА Обсяг 3 кредитів ЄКТС, 90 годин
Кафедра Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Курс I Групи _____

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна (індивідуальна) робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Тема 1. Вступ до економічної теорії: предмет, структура і методологія. Тема 2. Еволюція економічного мислення.	11	6	2	4		5
2	Тема 3. Економічна політика та економічні системи. Тема 4. Економічні потреби: значення та класифікація.	11	6	2	4		5
3	Тема 5. Роль виробництва у соціально-економічній системі. Тема 6. Економічний зміст ресурсів та факторів виробництва.	11	6	2	4		5
4	Тема 7. Механізм функціонування ринку: загальні основи теорії попиту і пропозиції Тема 8. Конкуренція в ринковій системі: види та роль у розвитку економіки..	12	6	2	4		6

5	Тема 9. Грошовий ринок та кредитно-банківська система.	12	6	2	4		6
6	Тема 10. Фінанси в системі економічних відносин.	11	6	2	4		5
7	Тема 11. Бюджетно-податкова економічна система держави.	11	6	2	4		5
8	Тема 12. Інфляція і антиінфляційна політика держави.	11	6	2	4		5
	Разом за семестр	90	48	16	32		42
	Форма підсумкового контролю	залік					

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, протокол № 9 від 17.05.2023.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Т. Тесленко

Додаток 1.2.
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»

Тетяна АЛФЬОРОВА
2023

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна теорія

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь бакалавр Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
(назва ступеня вищої освіти) (шифр і назва)

на 2023/ 2024 навчальний рік

Форма навчання ЗАОЧНА, обсяг 3 кредитів ЄКТС 90 годин
Кафедра Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Курс I Групи _____

1	2	3	Всього	Лекції	СЗ	Самостійна (індивідуальна) робота
1	Тема 1. Вступ до економічної теорії: предмет, структура і методологія. Тема 2. Еволюція економічного мислення. Тема 3. Економічна політика та економічні системи. Тема 4. Економічні потреби: значення та класифікація.	32	2	2	-	30
3	Тема 5. Роль виробництва у соціально-економічній системі. Тема 6. Економічний зміст ресурсів та факторів виробництва Тема 7. Механізм функціонування ринку: загальні основи теорії попиту і пропозиції. Тема 8. Конкуренція в ринковій системі: види та роль у розвитку економіки.	30	4	2	2	26

			Всього	Лекції	СЗ	Самостійна (індивідуальна) робота
1	2	3	4	6	7	8
4	Тема 9. Грошовий ринок та кредитно-банківська система. Тема 10. Фінанси в системі економічних відносин. Тема 11. Бюджетно-податкова економічна система держави. Тема 12. Інфляція і антиінфляційна політика держави.	28	4	2	2	24
	<i>Разом за семестр</i>	90	10	6	4	80
	<i>Форма підсумкового контролю</i>	<i>залік</i>				

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, протокол № 9.від 17.05.2023 р.

Завідувач кафедри _____

Т, Тесленко

Додаток 2
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна теорія			
(назва навчальної дисципліни)			
Освітній ступінь	бакалавр	Спеціальність	241 «Готельно-ресторанна справа»
	(назва ступеня вищої освіти)		(шифр і назва)

на 2023/ 2024 навчальний рік

Основні нормативні акти:

1. Конституція України : від 01.01.2020 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про банки і банківську діяльність : закон України від 28.03.2023 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Про оподаткування прибутку підприємств : закон України від 01.01.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/94-%D0%B2%D1%80>
4. Про ціни і ціноутворення : закон України від 09.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
5. Про запровадження єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України: закон України від 01.01.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2659-14#Text>
6. Податковий кодекс України від 06.05.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>;
7. Бюджетний кодекс України від 06.05.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
8. Положенням «Про Міністерство фінансів України», яке затверджує Кабінет Міністрів від 17.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>.

ідручники:

1. Бондарук Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні. 2019. 608 с.
2. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича. Київ : нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 9-те вид., доповн. К.: Знання, 2014. 710 с.
3. Економічна теорія : підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.

4. Економічна теорія : Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. К., 2016.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ, 2018. 292 с.
2. Бондарук Т. Г. Місцеві фінанси : навч. посібник. «Інформ.-аналіт. агентство». 2016. 529 с.
3. Вівчар О. Й. Місцеві фінанси : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2014. 28 с.
4. Бочан І. О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід: навч. посібник. К.: Знання, 2012. 211 с.
5. Гронтковська Г. Е., Косік А.Ф. Макроекономіка: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 672 с.
6. Гук Л. П. Економічна теорія: навч. посіб. К.: Аграрна освіта, 2011. 118 с.
7. Калініченко О. В., Плотник О. Д. Макроекономіка. Практикум : навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 656 с.
8. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
9. Сірко А. В. Економічна теорія. Політекономія [Текст] : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2014. 416 с.

Монографії

1. Артус М. М. Формування механізму ціноутворення в умовах ринкової економіки : Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2008.
2. Боярко І. М., Люта О. В., Пігуль Н.Г. Місцеві бюджети у забезпеченні соціально-економічного розвитку міста : монографія. Суми : ПВКП «Корпункт». 2017. 92 с.
3. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Одеса : Атлант. 2018. 234 с.
4. Лисенко О. В. Дослідження резервних фондів на малих і середніх підприємствах України. Стратегічне управління підприємствами малого та середнього бізнесу промислового регіону : монографія / за наук. ред. д. е. н., проф., ак. АЕНУ І. Д. Падеріна. Дніпро : ТОВ «Акцент ПП», 2016. С. 76–83.
5. Лисенко О. В. Управління процесом врівноваження фінансування короткострокових виробничих періодів підприємств сфери гостинності. Ефективне управління розвитком індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі : колективна монографія. : за заг. ред. В. В. Джинджояна. Дніпро : ЛПРА, 2022. С. 107 — 129.
6. Лисенко О. В., Бондаренко К. В. Тенденції змінення цін на стандартні номери в готелях Варшави. Глобальні зміни розвитку суспільства на зламі тисячоліть : кол. моногр. : Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 90 — 109. (0,91 д.а.)

7. Прикладні аспекти прогнозування розвитку складних соціально-економічних систем: Монографія / За ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В, 2015. 384 с.

Інші наукові видання:

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина і П. Островерха. - Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. К.: Знання, 2006. 723 с.

2. Бюджетне забезпечення територіальних громад України : тенденції останніх років. 2017. № 19-20.

3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2020 рік: Проект «Зміцнення фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». 2020. 80 с.

4. Бондарук Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні. 2019. 608 с.

5. Боярко І. М., Люта О. В., Пігуль Н.Г. Місцеві бюджети у забезпеченні соціально-економічного розвитку міста : монографія. Суми : ПВКП «Корпункт». 2017. 92 с.

6. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Одеса : Атлант. 2018. 234 с.

7. Лисенко О. В. Моделювання процесу забезпечення достатнього рівня фінансування операційного періоду підприємств. Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2020. – Т. 25. – Вип. 4 (83). – С. 116 – 121.

8. Лисенко О. В. Моделювання змінення цін на стандартні номери в польських готелях (Краків). Бізнес Інформ : міжнародний науковий економічний журнал. Харків, 2023 № 2 С. 93-98.

9. Лисенко О. В. Моделювання змінення цін на стандартні номери в польських готелях. Проблеми економіки. 2023. № 1 (55). С. 198-203.

10. Лисенко О. В. Моделювання процесу забезпечення достатнього рівня фінансування операційного періоду підприємств. Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2020. – Т. 25. – Вип. 4 (83). – С. 116 – 121.

Інтернет - ресурси:

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>

2. Офіційні сайти періодичної літератури:

<i>Назва</i>	<i>Режим доступу</i>
Актуальні проблеми економіки	www.eco-science.net
Економіка України	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/EkUk/index.html
Економіка та	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Etp/texts.html

підприємництво	
Економіст	www.nbu.gov.ua/portal/ Soc_Gum/Ekonomist/index.html
Економічна теорія	www.nbu.gov.ua/portal/ Soc_Gum/ET/index.html
Ефективна економіка	www.economy.nayka.com.ua

3. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

<i>Назва</i>	<i>Режим доступу</i>
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України –	www.me.gov.ua
Міністерство фінансів України	www.mof.gov.ua
Державна служба статистики України	www.ukrstat.gov.ua
Міжнародний валютний фонд	www.imf.org
Human development report	www.hdr.undp.org
United Nations Statistics Division	www.unstats.un.org
Statistical Office of the European Communities	www.europa.int

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, протокол № 9 від 17.05.2023 р.

Завідувач кафедри

_____

Тетяна ТЕСЛЕНКО

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО
БІЗНЕСУ**

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Економічна теорія

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь

бакалавр

Спеціальність

241 Готельно-

ресторанна справа

(назва ступеня вищої освіти)

(шифр і назва)

Освітня програма

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА

Наказ № 39-02 від 1.06.2022 р.

(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)

Форма навчання

ДЕННА

(денна/заочна)

2023/ 2024 н. р.

Плани семінарських (практичних)
занять обговорені та схвалені на
засіданні кафедри туристичного та
готельно-ресторанного бізнесу
протокол № 9 від 17.05.2024 р.

Керівник кафедри

Т. Тесленко

(підпис)

Дніпро – 2023

Назва навчальної дисципліни «Економічна теорія» // Плани семінарських (практичних) занять для денної/заочної форми навчання. – Дніпро: ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. - ____ с.

РОЗРОБНИКИ: Лисенко О. В., доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, кандидат економічних наук.

ТЕМА 1. Вступ до економічної теорії: предмет, структура і методологія
Семінарське заняття № 1 – 2 год.

План

1. Економіка як специфічна сфера людської діяльності і об'єкт наукового пізнання. Предмет економічної теорії.
2. Головні методологічні підходи до вивчення економічних явищ і процесів.
3. Методи економічної теорії, їх характеристика.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
економічна категорія, економічна модель, економічна теорія, економічний закон.

Завдання для самостійної роботи до Теми 1

1. Генезис і основні напрямки розвитку теоретичної економічної науки.
2. Система економічних законів: механізм дії та механізм використання.
3. Методологія економічної теорії та еволюція її розвитку.
4. Економіка: наука про обмеженість виробничих ресурсів.

Індивідуальні завдання до Теми 1:

1. Поясніть, в чому полягає необхідність дослідження економічної дійсності і формування відповідної системи знань.
2. Прослідкуйте еволюцію поглядів на предмет економічної теоретичної науки.
3. Проаналізуйте методологічні підходи до вивчення економічних явищ і процесів. Який з них, на вашу думку, більш досконалий? Чому?
4. Поясніть специфіку досліджень в економічній теорії.
5. Наведіть приклади загальнонаукових та специфічних методів дослідження, що застосовуються в економічній теорії.
6. Поясніть необхідність застосування методу наукової абстракції в економічному аналізі та наведіть відповідні приклади.
7. Яким чином співвідносяться поняття «економічна категорія», «економічна модель», «економічна теорія», «економічний закон»?
8. Що є загального і відмінного між законами природи та економічними законами, між економічними та юридичними законами?
9. Визначте значення для економічного аналізу економіко-математичного моделювання.
10. Прослідкуйте етапи пізнання економічної дійсності. Яку роль у цьому відіграє підбір та аналіз фактів?

ТЕМА 2. Еволюція економічного мислення

Семінарське заняття № 2 – 2 год.

План

1. Зародження економічних ідей.

2. Формування економічної теорії як науки.
3. Розвиток класичної політичної економіки.
4. Неокласичний етап розвитку економічної думки.
5. Сучасні напрями розвитку економічної теорії.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: інституціоналізм, монетаризм, кейнсіанство, неокласицизм, економічне мислення.

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

1. Інституціоналізм і монетаризм у формуванні соціально-економічної системи.
2. Еволюція розвитку економічної теорії.
3. Історичний процес розвитку основ економічних теорій.
4. Роль економічної теорії у формуванні сучасного економічного мислення.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

1. Поясніть, в чому полягає необхідність дослідження економічної дійсності і формування відповідної системи знань.
2. Прослідкуйте еволюцію економічного мислення класичного періоду.
3. Охарактеризуйте часи зародження економічної ідеї.
4. В чому полягає сутність теорії меркантилізму?
5. Розкрийте зміст теорії класичної політичної економіки.
6. Охарактеризуйте марксистські та маржиналістські теоретичні економічні концепції.
7. Дайте характеристику неокласичному напрямку розвитку економічної теорії.
8. Назвіть основні положення кейнсіанської теорії економічного розвитку.
9. Проаналізуйте поняття «економічне мислення» та визначте роль економічної теорії у формуванні економічного мислення.
10. Розкрийте зміст інституційно-соціологічної концепції створення економічної системи.

ТЕМА 3. Економічна політика та економічні системи

Семінарське заняття № 3– 2 год.

План

1. Основні функції економічної теорії, їх характеристика.
2. Поняття та сутність економічної політики.
3. Економічна система, її структурні елементи.
4. Типи і еволюція економічних систем.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: економічна політика, економічні системи, ринкова економіка, капіталізм, соціалізм, командно-адміністративна економіка.

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

1. Державна економічна політика, її вплив на розвиток національної економіки.
2. Економічні реформи як результат економічної політики.
3. Моделі змішаної економіки.
4. Власність та її місце в економічній системі. Типи і форми власності.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

1. Перелічіть основні функції економічної теорії.
2. Поясніть взаємозв'язок економічної політики, господарської практики і науки.
3. Розкрийте сутність теоретичної та емпіричної функцій економічної теорії.
4. В чому полягає сутність методологічної та практичної функцій економічної теорії?
5. Яку роль виконують критична і прогностична функції у дослідженні економічних процесів і явищ?
6. Дайте визначення поняттю «економічна політика».
7. В чому полягають мета та завдання економічної політики держави?
8. Охарактеризуйте підходи вчених до періодизації суспільного розвитку.
9. Наведіть визначення економічної системи, що існують в економічній науці.
10. Проаналізуйте основні структурні елементи економічної системи та визначте місце і роль кожного з них у функціонуванні економічної системи.
11. Порівняйте критерії класифікації економічних систем з огляду на марксизм, маржиналізм та сучасну економічну науку.
12. Назвіть особливості ринкової економіки та визначте принципи у відносинах між її суб'єктами.
13. Чи можна ототожнювати поняття «капіталізм» і «ринкова економіка», «соціалізм» і «командно-адміністративна економіка»?
14. Проаналізуйте переваги та недоліки двох альтернативних економічних систем і заповніть табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика альтернативних економічних систем

Економічні системи	Переваги (можливості)	Недоліки (обмеження)
Ринкова (капіталізм чистої конкуренції)	1. 2. 3.	1. 2. 3.
Планова (командно- адміністративна)	1. 2. 3.	1. 2. 3.

ТЕМА 4. Економічні потреби: значення та класифікація.

Семінарське заняття № 4 – 2 год.

План

1. Сутність потреб у економічній діяльності, їх класифікація.
2. Економічні потреби суспільства, їх структура.
3. Ієрархія потреб А. Маслоу, шляхи задоволення і реалізації потреб.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: економічні потреби, економічні блага, економічні інтереси, виробництво.

Завдання для самостійної роботи до Теми 4:

1. Економічні інтереси та шляхи їх реалізації.
2. Структура потреб і ступінь їх задоволення.
3. Вплив потреб на розвиток виробництва.
4. Роль виробництва у формуванні потреб.

Індивідуальні завдання до Теми 4:

1. Чи можливе вирішення дилеми безмежності потреб та обмеженості ресурсів? Чому?
2. Наведіть класифікацію потреб за різними критеріями.
3. За яким принципом побудована піраміда потреб Маслоу?
4. Сформулюйте закон зростання потреб та назвіть фактори, що впливають на їх зростання.
5. Дайте характеристику споживчих благ та наведіть їх класифікацію.
6. Дайте визначення поняттю «економічні потреби», назвіть їх групи.
7. Охарактеризуйте шляхи задоволення потреб відповідно до їх рівнів.
8. Назвіть шляхи реалізації потреб різних рівнів.

ТЕМА 5. Роль виробництва у соціально-економічній системі

Семінарське заняття № 5– 2 год.

План

1. Процес виробництва і процес праці.
2. Економічні складові процесу виробництва.
3. Поняття, види, типи та форми відтворення.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: суспільне виробництво, суспільне відтворення, структура суспільного виробництва, процес виробництва, процес праці.

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

1. Соціально-економічна ефективність суспільного виробництва: критерії і показники.
2. Матеріально-технічне забезпечення виробництва.
3. Продуктивність праці, шляхи її підвищення.

Індивідуальні завдання до Теми 5:

1. Дайте характеристику структури суспільного виробництва за різними критеріями.
2. Охарактеризуйте структуру суспільного продукту. В чому полягають відмінності засобів виробництва та предметів споживання? До якої категорії благ відносять: *цукор, телевізори, одяг, станки, вугілля, картоплю, комп'ютери, книги*? Наведіть приклади, коли *цукор, вугілля, комп'ютер* виступають як предмети споживання, а коли – як засоби виробництва.
3. Охарактеризуйте стадії суспільного відтворення.
4. Назвіть типи суспільного відтворення та наведіть причини, які зумовлюють домінування в країні того чи іншого типу відтворення.
5. Які зрушення в структурі суспільного виробництва України мали місце, починаючи з 1991 року? Чим вони зумовлені?
6. Назвіть види засобів виробництва відповідно до їх походження, дайте їм характеристику.
7. Чим відрізняються поняття «процес виробництва» та «процес праці»?

ТЕМА 6. Економічний зміст ресурсів та факторів виробництва

Семінарське заняття № 6 – 2 год.

План

1. Економічні ресурси, їх класифікація.
2. Фактори виробництва.
3. Межі виробничих можливостей суспільства і закон зростаючих альтернативних витрат.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: економічні ресурси фактори виробництва, альтернативна вартість, виробничі можливості, крива виробничих можливостей, ефективність по Парето

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

1. Шляхи ефективного використання економічних ресурсів.
2. Фактори, процес і результати виробництва.
3. Продуктивність праці, шляхи її підвищення.
4. Закони обмеження природних ресурсів, падіння природно-ресурсного потенціалу.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

1. Як співвідносяться поняття «економічні ресурси» та «фактори виробництва»?

2. Проаналізуйте структуру економічних ресурсів та охарактеризуйте її елементи.
3. Назвіть основні види економічних ресурсів.
4. Назвіть основні види доходів від використання ресурсів виробництва.
5. Дайте визначення поняттю «альтернативна вартість».
6. Що характеризує межа виробничих можливостей?
7. Назвіть умови побудови кривої виробничих можливостей та охарактеризуйте її значення.
8. Поясніть сутність поняття «ефективність по Парето».

ТЕМА 7. Механізм функціонування ринку: загальні основи теорії попиту і пропозиції

Семінарське заняття № 7–1 год.

План

1. Сутність, основні риси і складові ринку.
2. Товар як економічна категорія, його властивості.
3. Ринковий механізм та його елементи.
4. Закон попиту та пропозиції, його обґрунтування, цінові та нецінові фактори.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: товар, ринок, дефіцит товарів і послуг, закон вартості, інфраструктура ринку, ринковий механізм.

Завдання для самостійної роботи до Теми 7:

1. Дефіцит товарів і послуг, його причини та наслідки.
2. Еволюція теорії вартості товару.
3. Закон вартості, сутність і основні функції.
4. Механізм саморегулювання ринкової економіки.
5. Елементи сучасної інфраструктури ринку, формування ринкової інфраструктури в Україні.

Індивідуальні завдання до Теми 7:

1. Як співвідносяться поняття «цінність», «вартість», «ціна»?
2. Дайте визначення ринку, наведіть приклади позитивних і негативних ознак функціонування ринку.
3. Поясніть поняття «вільний ринок»?
4. У чому полягає сутність вимог «ринкової свободи» і чи можлива вона в сучасній Україні?
5. Розгляньте критерії структурування ринку.
6. Згрупуйте ринки у відповідності з критеріями класифікації (економічне призначення, просторові ознаки, ступінь обмеження конкуренції, характер продажу, ступінь законності):
а) тіньовий ринок; б) оптовий ринок; в) світовий ринок; г) ринок продовольчих товарів; д) ринок праці; е) ринок цінних паперів; ж) легальний ринок; з) ринок

с/г сировини; і) монопольний ринок; к) локальний ринок; л) роздрібна торгівля; м) ринок благ та послуг; н) ринок науково-технічних розробок.

7. Що таке інфраструктура ринку і яку роль вона відіграє в організації і функціонуванні ринкових відносин?

8. Розкрийте спільне та відмінне в поняттях «потреба» і «попит»; «попит» і «величина попиту».

9. Наведіть приклади товарів-субститутів і товарів-комплементів.

10. Детально поясніть, на які товари понизиться попит, а на які, навпаки, підвищиться і чому в тому випадку, коли в результаті наполегливої пропаганди здорового образу життя люди стануть більше піклуватись про власне здоров'я.

11. Проаналізуйте, як зміна цін на інші товари впливає на попит і пропозицію.

ТЕМА 8. Вступ до економічної теорії: предмет, структура і методологія *Семінарське заняття № 8 – 2 год.*

План

1. Поняття та функції конкуренції.
2. Класифікація конкуренції.
3. Досконала та недосконала конкуренція.
4. Характеристика монополістичної та олігополістичної конкуренції.
5. Поняття монополії.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: монополія, олігополія, конкуренція, недосконала конкуренція, антимонопольне законодавство.

Завдання для самостійної роботи до Теми 8:

1. Роль конкуренції у ринковій економіці.
2. Антимонопольне законодавство України та його роль у розвитку ринкових відносин.

Індивідуальні завдання до Теми 8

1. Охарактеризуйте стратегію довгострокового функціонування фірми на конкурентному ринку.
2. Розкрийте зміст поняття «природна монополія», назвіть її позитивні та негативні наслідки.
3. Поясніть роль реклами як інструменту нецінової конкуренції.
4. Як визначається ефективність монополістичної конкуренції для споживача та для суспільства?
5. Охарактеризуйте моделі олігополії.
6. В чому полягає сутність цінової та нецінової конкуренції?
7. Дайте характеристику чистої та недосконалої конкуренції.
8. Назвіть характерні риси монополістичної та олігополістичної конкуренції.
9. Дайте визначення поняттю «монополія».

ТЕМА 9. Грошовий ринок та кредитно-банківська система
Семінарське заняття № 9 – 2 год.

План

1. Виникнення, функції і властивості грошей.
2. Грошовий ринок,
3. грошова маса та її структура.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: гроші, кредит, грошова маса.

Семінарське заняття № 10– 2 год.

План

1. Характеристика кредитної системи. Види кредиту.
2. Дворівнева банківська система.
3. Методи кредитно-грошового регулювання.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: банківська система, відсоткова ставка, демонетизація, ліквідність.

Завдання для самостійної роботи до Теми 9:

1. Електронні гроші і форми їх використання.
2. Основні атрибути грошового ринку.
3. Відсоткові ставки та фактори, що впливають на них.
4. Роль Національного банку у регулюванні грошового ринку.

Індивідуальні завдання до Теми 9:

1. Які існують концепції походження грошей? Яка концепція, на вашу думку, є найбільш достовірною і чому?
2. Назвіть властивості грошей і проаналізуйте еволюцію форм грошей.
3. Дайте визначення поняттю «демонетизація» грошей. Які фактори спричинили демонетизацію золота?
4. Що таке ліквідність?
5. Охарактеризуйте інституційний та функціональний аспекти вивчення кредитної системи.
6. Назвіть складові елементи банківської та небанківської кредитних систем.
7. В чому полягає сутність функціонування дворічної банківської системи?
8. Перелічите і охарактеризуйте основні види кредиту.
9. Які методи кредитно-грошового регулювання відносяться до загальних?
10. Перелічите селективні методи кредитно-грошового регулювання економіки.
11. Поясніть рівняння обміну в системі національної економіки.
12. Поясніть необхідність застосування та визначте механізм дії інструментів грошово-кредитного регулювання.

ТЕМА 10. Фінанси в системі економічних відносин

Семінарське заняття № 11 – 2 год.

План

1. Сутність і функції фінансів.
2. Характеристика фінансових систем.
3. Фінансова система України.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: фінанси, види фінансових систем, централізовані і децентралізовані фінанси

Семінарське заняття № 12 – 2 год.

План

1. Централізовані і децентралізовані фінанси в структурі фінансової системи.
2. Фінансовий ринок.
3. Ринок цінних паперів.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: фінансовий ринок, біржа, цінні папери, фінансовий ринок, ринок цінних паперів.

Завдання для самостійної роботи до Теми 10:

1. Фінансовий ринок в Україні: проблеми становлення і розвитку.
2. Фондова біржа та її роль у ринковій економіці.
3. Ринок цінних паперів в Україні: формування й розвиток.

Індивідуальні завдання до Теми 10:

1. Дайте визначення поняттю «фінанси».
2. Яка роль фінансів у відтворювальному процесі?
3. Назвіть відмінні особливості категорії «гроші» і «фінанси».
4. Назвіть ознаки фінансів.
5. Які функції виконують фінанси у економічній системі країни?
6. Охарактеризуйте види фінансових систем.
7. Дайте визначення поняттю «фінансова система країни».
8. Назвіть ланки державної фінансової системи.
9. Охарактеризуйте централізовані та децентралізовані фінанси у структурі фінансової системи.
10. Які функції виконують гроші.

ТЕМА 11. Бюджетно-податкова економічна система держави

Семінарське заняття № 13 – 2 год.

План

1. Державний бюджет, його сутність і значення.
2. Доходи бюджетів.
3. Витрати бюджетів.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: державний бюджет, доходи і витрати бюджетів.

Семінарське заняття № 14 – 2 год.

План

1. Бюджетна система.
2. Сутність податків.
3. Класифікація податків.
4. Функції податків.
5. Формування цільових державних фондів.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: бюджетна система, мультиплікатори державних закупівель, чисті податки, фіскальна політика.

Завдання для самостійної роботи до Теми 11:

1. Які основні завдання та функції бюджету?
2. Назвіть і охарактеризуйте види бюджетних доходів.
3. Перелічіть джерела фінансування дефіциту держбюджету.
4. Дайте визначення поняттю «податки» та назвіть форми платежів.
5. В чому полягає сутність понять «система оподаткування» і «податкова система України»?
6. В чому полягає роль податків у розширеному відтворенні.
7. Поясніть способи регулювання державного боргу.
8. Назвіть види бюджетного устрою.
9. Охарактеризуйте структуру бюджетної системи України.
10. За якими ознаками класифікуються податки і збори?
11. Назвіть функції податків.
12. Якими органами влади встановлюються загальнодержавні та місцеві податки?
13. Перелічіть загальнодержавні податки.
14. Які види податків входять до складу місцевих?
15. Назвіть види зборів на формування цільових державних фондів.

Індивідуальні завдання до Теми 11:

1. Бюджетна система України і принципи її побудови.
2. Роль державної бюджетної політики.
3. Держбюджет і проблеми бюджетного дефіциту.
4. Структурний аналіз державного боргу України.
5. Мультиплікатори державних закупівель, чистих податків і збалансованого бюджету.
6. Особливості фіскальної політики в Україні.
7. Вплив податків на функціонування ринкової системи.

ТЕМА 12. Інфляція і антиінфляційна політика держави
Семінарське заняття № 15 – 2 год.

План

1. Поняття інфляції.
2. Чинники інфляції
3. Механізм антиінфляційної державної політики.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: інфляція, антиінфляційна політика, індекс інфляції.

Семінарське заняття № 16– 2 год.

План

1. Фактори, що обумовлюють виникнення інфляції.
2. Грошові і не грошові фактори, що впливають на інфляційні процеси.
3. Індекс інфляції.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: фактори виникнення інфляції, грошові і не грошові фактори, індекс інфляції.

Завдання для самостійної роботи до Теми 12:

1. Як впливає інфляція на економіку країни?
2. Назвіть та охарактеризуйте види інфляції.
3. За якими показниками відбувається вимірювання інфляції?
4. В чому полягає сутність метода вимірювання інфляції «правило 70»?
5. Поясніть дію механізму антиінфляційної політики.
6. Розкрийте сутність короткострокової антиінфляційної політики.
7. Назвіть мету довгострокової антиінфляційної політики.
8. За якою формулою розраховується індекс інфляції?

Індивідуальні завдання до Теми 12:

1. Інфляція і дефляція – результат різких змін купівельної спроможності.
2. Інфляція і політика регулювання доходів.
3. Методи індексації доходів населенні в умовах інфляції.

Рекомендована література до Теми 1:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [7].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 2:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [7].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 3:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [5], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 4:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [5], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 5:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [5], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 6:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [5], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 7:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [5], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 8:

Основні нормативні акти [1].

Підручники [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [9].

Монографії та інші наукові видання [3], [4], [7].

Інші джерела [1], [5], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 9:

Основні нормативні акти [1-8].

Підручники [1], [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [3], [5], [8], [9].

Монографії та інші наукові видання [1], [2], [3], [6]..

Інші джерела [1-6].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 10:

Основні нормативні акти [1-8].

Підручники [1], [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [3], [5], [8], [9].

Монографії та інші наукові видання [1], [2], [3], [6]..

Інші джерела [1-6].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 11:

Основні нормативні акти [1-8].

Підручники [1], [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [3], [5], [8], [9].

Монографії та інші наукові видання [1], [2], [3], [6]..

Інші джерела [1-6].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 12:

Основні нормативні акти [1-8].

Підручники [1], [2], [3], [4].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [3], [5], [8], [9].

Монографії та інші наукові видання [1], [2], [3], [6]..

Інші джерела [1-6].
Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поясніть, в чому полягає необхідність дослідження економічної дійсності і формування відповідної системи знань.
2. Прослідкуйте еволюцію поглядів на предмет економічної теоретичної науки.
3. Проаналізуйте методологічні підходи до вивчення економічних явищ і процесів. Який з них, на вашу думку, більш досконалий? Чому?
4. Поясніть специфіку досліджень в економічній теорії.
5. Наведіть приклади загальнонаукових та специфічних методів дослідження, що застосовуються в економічній теорії.
6. Поясніть необхідність застосування методу наукової абстракції в економічному аналізі та наведіть відповідні приклади.
7. Яким чином співвідносяться поняття „економічна категорія”, „економічна модель”, „економічна теорія” , „економічний закон”?
8. Що є загального і відмінного між законами природи та економічними законами, між економічними та юридичними законами?
9. Визначте значення для економічного аналізу економіко-математичного моделювання.
10. Прослідкуйте етапи пізнання економічної дійсності. Яку роль у цьому відіграє підбір та аналіз фактів?
11. Поясніть, в чому полягає необхідність дослідження економічної дійсності і формування відповідної системи знань.
12. Прослідкуйте еволюцію економічного мислення класичного періоду.
13. Охарактеризуйте часи зародження економічної ідеї.
14. В чому полягає сутність теорії меркантилізму?
15. Розкрийте зміст теорії класичної політичної економіки.
16. Охарактеризуйте марксистські та маржиналістські теоретичні економічні концепції.
17. Дайте характеристику неокласичному напряму розвитку економічної теорії.
18. Назвіть основні положення кейнсіанської теорії економічного розвитку.
19. Проаналізуйте поняття «економічне мислення» та визначте роль економічної теорії у формуванні економічного мислення.
20. Розкрийте зміст інституційно-соціологічної концепції створення економічної системи.
21. Перелічіть основні функції економічної теорії.
22. Поясніть взаємозв'язок економічної політики, господарської практики і науки.

23. Розкрийте сутність теоретичної та емпіричної функцій економічної теорії.
24. В чому полягає сутність методологічної та практичної функцій економічної теорії?
25. Яку роль виконують критична і прогностична функції у дослідженні економічних процесів і явищ?
26. Дайте визначення поняттю «економічна політика».
27. В чому полягають мета та завдання економічної політики держави?
28. Охарактеризуйте підходи вчених до періодизації суспільного розвитку.
29. Наведіть визначення економічної системи, що існують в економічній науці.
30. Проаналізуйте основні структурні елементи економічної системи та визначте місце і роль кожного з них у функціонуванні економічної системи.
31. Порівняйте критерії класифікації економічних систем з огляду на марксизм, маржиналізм та сучасну економічну науку.
32. Назвіть особливості ринкової економіки та визначте принципи у відносинах між її суб'єктами.
33. Чи можна ототожнювати поняття «капіталізм» і «ринкова економіка», «соціалізм» і «командно-адміністративна економіка»?
34. Який зміст вкладається у поняття «змішана економіка»?
35. Охарактеризуйте змішані економічні системи. Прокоментуйте твердження «Будь-яка економічна система є змішаною».
36. Поясніть роль трансформаційних перетворень в еволюції суспільного розвитку.
37. Чи можливе вирішення дилеми безмежності потреб та обмеженості ресурсів? Чому?
38. Наведіть класифікацію потреб за різними критеріями.
39. За яким принципом побудована піраміда потреб Маслоу?
40. Сформулюйте закон зростання потреб та назвіть фактори, що впливають на їх зростання.
41. Дайте характеристику споживчих благ та наведіть їх класифікацію.
42. Дайте визначення поняттю «економічні потреби», назвіть їх групи.
43. Охарактеризуйте шляхи задоволення потреб відповідно до їх рівнів.
44. Назвіть шляхи реалізації потреб різних рівнів.
45. Дайте характеристику структури суспільного виробництва за різними критеріями.
46. Охарактеризуйте структуру суспільного продукту. В чому полягають відмінності засобів виробництва та предметів споживання? До якої категорії благ відносять: *цукор, телевізори, одяг, станки, вугілля, картоплю, комп'ютери, книги*? Наведіть приклади, коли *цукор, вугілля, комп'ютер* виступають як предмети споживання, а коли – як засоби виробництва.
47. Охарактеризуйте стадії суспільного відтворення.
48. Назвіть типи суспільного відтворення та наведіть причини, які зумовлюють домінування в країні того чи іншого типу відтворення.

49. Які зрушення в структурі суспільного виробництва України мали місце, починаючи з 1991 року? Чим вони зумовлені?

50. Назвіть види засобів виробництва відповідно до їх походження, дайте їм характеристику.

51. Чим відрізняються поняття «процес виробництва» та «процес праці»?

52. Як співвідносяться поняття «економічні ресурси» та «фактори виробництва»?

53. Проаналізуйте структуру економічних ресурсів та охарактеризуйте її елементи.

54. Назвіть основні види економічних ресурсів.

55. Назвіть основні види доходів від використання ресурсів виробництва.

56. Дайте визначення поняттю «альтернативна вартість».

57. Що характеризує межа виробничих можливостей?

58. Назвіть умови побудови кривої виробничих можливостей та охарактеризуйте її значення.

59. Поясніть сутність поняття «ефективність Парето».

60. Як співвідносяться поняття «цінність», «вартість», «ціна»?

61. Дайте визначення ринку, наведіть приклади позитивних і негативних ознак функціонування ринку.

62. Поясніть поняття «вільний ринок»?

63. У чому полягає сутність вимог «ринкової свободи» і чи можлива вона в сучасній Україні?

64. Розгляньте критерії структурування ринку.

65. Згрупуйте ринки у відповідності з критеріями класифікації (економічне призначення, просторові ознаки, ступінь обмеження конкуренції, характер продажу, ступінь законності):

66. а) *тіньовий ринок*; б) *оптовий ринок*; в) *світовий ринок*; г) *ринок продовольчих товарів*; д) *ринок праці*; е) *ринок цінних паперів*; ж) *легальний ринок*; з) *ринок с/г сировини*; і) *монопольний ринок*; к) *локальний ринок*; л) *роздрібна торгівля*; м) *ринок благ та послуг*; н) *ринок науково-технічних розробок*.

67. Що таке інфраструктура ринку і яку роль вона відіграє в організації і функціонуванні ринкових відносин?

68. Розкрийте спільне та відмінне в поняттях «потреба» і «попит»; «попит» і «величина попиту».

69. Наведіть приклади товарів-субститутів і товарів-комплементів.

70. Детально поясніть, на які товари понизиться попит, а на які, навпаки, підвищиться і чому в тому випадку, коли в результаті наполегливої пропаганди здорового образу життя люди стануть більше піклуватись про власне здоров'я.

71. Проаналізуйте, як зміна цін на інші товари впливає на попит і пропозицію.

72. Петро купує 30 троянд кожного місяця за ціною, меншою ніж 20 грош. од., і зовсім їх не купує за вищою ціною. Іван купує 40 троянд щомісяця за ціною, меншою ніж 15 грош. од., і зовсім не купує за більшою ціною. Побудуйте графік ринкового попиту на троянди.

73. Охарактеризуйте стратегію довгострокового функціонування фірми на конкурентному ринку.

74. Розкрийте зміст поняття «природна монополія», назвіть її позитивні та негативні наслідки.

75. Поясніть роль реклами як інструменту нецінової конкуренції.

76. Як визначається ефективність монополістичної конкуренції для споживача та для суспільства?

77. Охарактеризуйте моделі олігополії.

78. В чому полягає сутність цінової та нецінової конкуренції?

79. Дайте характеристику чистої та недосконалої конкуренції.

80. Назвіть характерні риси монополістичної та олігополістичної конкуренції.

81. Дайте визначення поняттю «монополія».

82. Які існують концепції походження грошей? Яка концепція, на вашу думку, є найбільш достовірною і чому?

83. Назвіть властивості грошей і проаналізуйте еволюцію форм грошей.

84. Дайте визначення поняттям «демонетизація» і «дематеріалізація» грошей.

85. Які фактори спричинили демонетизацію золота?

86. Що таке ліквідність? Запишіть наступні активи в порядку спадання ступеню ліквідності: *акція ВАТ “Дніпрошина”*; *кредитна картка “VISA”*; *готівкові гроші*; *облігація державної короткострокової позики*; *вексель*; *двокімнатна квартира*; *чек*; *ділянка землі за містом*; *автомобіль*; *ощадний сертифікат*.

87. Сформууйте грошові агрегати за методикою МВФ та НБУ на базі наведених даних: *чекові вклади – 12000 грн.*, *великі строкові вклади – 56000 грн.*, *готівкові гроші – 56000 грн.*, *невеликі строкові внески – 15000 грн.*, *транзакційні депозити – 7000 грн.*, *внески за трастовими операціями банків – 4000 грн.*

88. Яким чином зміниться грошова маса, якщо в поточному році кількість товарів, вироблених в економіці, зросла на 10%, рівень цін знизився на 7%, а швидкість обороту грошей зросла на 5%?

89. Охарактеризуйте інституційний та функціональний аспекти вивчення кредитної системи.

90. Назвіть складові елементи банківської та небанківської кредитних систем.

91. В чому полягає сутність функціонування дворічної банківської системи?

92. Перелічіть і охарактеризуйте основні види кредиту.

93. Які методи кредитно-грошового регулювання відносяться до загальних?

94. Перелічіть селективні методи кредитно-грошового регулювання економіки.

95. Поясніть рівняння обміну в системі національної економіки.

96. Визначити рівноважне значення процентної ставки, якщо функція попиту на гроші виражена $(M/P)^D = 1000 - 100r$, де r – процентна ставка. Пропозиція грошей дорівнює 1000, а рівень цін становить 2. Як зміниться рівноважна ставка процента, якщо пропозиція грошей збільшиться з 1000 до 1200?

97. Якщо НБУ прагне повисить рівноважну процентну ставку до 7, то який рівень пропозиції грошей повинен бути заданий?

98. Поясніть необхідність застосування та визначте механізм дії інструментів грошово-кредитного регулювання.

99. Дайте визначення поняттю «фінанси».

100. Яка роль фінансів у відтворювальному процесі?

101. Назвіть відмінні особливості категорії «гроші» і «фінанси».

102. Назвіть ознаки фінансів.

103. Які функції виконують фінанси у економічній системі країни?

104. Охарактеризуйте види фінансових систем.

105. Дайте визначення поняттю «фінансова система країни».

106. Назвіть ланки державної фінансової системи.

107. Охарактеризуйте централізовані та децентралізовані фінанси у структурі фінансової системи.

108. Яку функцію виконують гроші у наступних випадках:

- покупець придбав у супермаркеті товари та розрахувався готівкою;
- студент отримав стипендію;
- фірма заключила контракт з підрядником щодо обсягів робіт та їх оплати;
- вкладник вніс 10000 гривень на строковий рахунок у банк під 10% річних;
- фірма розрахувалася за одержану сировину векселем;
- на рахунок підприємства надійшла плата за експортований ним товар;
- абонент «Укртелекому» оплатив готівкою свій рахунок за телефонні переговори у минулому місяці;
- працівник підприємства одержав заробітну плату;
- Україна погасила частину державного зовнішнього боргу.

109. Які основні завдання та функції бюджету?

110. Назвіть і охарактеризуйте види бюджетних доходів.

111. Перелічіть джерела фінансування дефіциту держбюджету.

112. Дайте визначення поняттю «податки» та назвіть форми платежів.

113. В чому полягає сутність понять «система оподаткування» і «податкова система України»?

114. В чому полягає роль податків у розширеному відтворенні.

115. Поясніть способи регулювання державного боргу.

116. Назвіть види бюджетного устрою.

117. Охарактеризуйте структуру бюджетної системи України.

118. За якими ознаками класифікуються податки і збори?
119. Назвіть функції податків.
120. Якими органами влади встановлюються загальнодержавні та місцеві податки?
121. Перелічіть загальнодержавні податки.
122. Які види податків входять до складу місцевих?
123. Назвіть види зборів на формування цільових державних фондів.
124. Назвіть основні фактори, що обумовлюють виникнення інфляції.
125. Перелічіть грошові і не грошові фактори, що впливають на інфляційні процеси.
126. Як впливає інфляція на економіку країни?
127. Назвіть та охарактеризуйте види інфляції.
128. За якими показниками відбувається вимірювання інфляції?
129. В чому полягає сутність метода вимірювання інфляції «правило величини 70»?
130. Поясніть дію механізму антиінфляційної політики.
131. Розкрийте сутність короткострокової антиінфляційної політики.
132. Назвіть мету довгострокової антиінфляційної політики.
133. За якою формулою розраховується індекс інфляції?